

Preek 1^e Advent, 29 november 2020, Agneskerk Goutum

Evangelielezing: Lucas 1,57-66

⁵⁷ Toen de dag van haar bevalling was aangebroken, bracht Elisabet een zoon ter wereld. ⁵⁸ Haar burenen en verwanten hoorden hoe barmhartig de Heer voor haar was geweest, en ze verheugden zich samen met haar. ⁵⁹ Op de achtste dag kwamen ze het kind besnijden, en ze wilden het Zacharias noemen, naar zijn vader. ⁶⁰ Maar zijn moeder zei: 'Nee, Johannes zal hij heten!' ⁶¹ Ze zeiden tegen haar: 'Er is niemand in je familie die zo heet.' ⁶² Ze beduidden zijn vader te laten weten hoe hij het kind wilde noemen. ⁶³ Hij vroeg om een schrijftablet en schreef erop: 'Johannes is zijn naam.' Iedereen was verbaasd. ⁶⁴ En meteen werd de verlamming van zijn mond en zijn tong ongedaan gemaakt, en hij begon te spreken en loofde God. ⁶⁵ Alle omwonenden waren diep onder de indruk, en in heel het bergland van Judea werden deze gebeurtenissen besproken. ⁶⁶ Ieder die het hoorde bleef erover nadenken, en vroeg zich af: Hoe zal het verdergaan met dit kind? Want de machtige hand van de Heer beschermde hem.

PREDIKING

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Vandaag is het de eerste zondag van de Advent. Het is zagezegd de Nieuwjaarsdag van de kerkelijke kalender. Dat is inhoudelijk ook te merken. We hebben in de kerk de zondagen van de voleinding achter de rug. Ik weet niet hoeveel u daarvan gemerkt hebt, maar vrolijke zondagen zijn dat niet: Vorige week stond er een lezing uit Matteüs op de rooster waarin Jezus alle rampen van de eindtijd in geuren en kleuren schildert.

En dan nu ineens de wending: voorbereiding op het grote feest van de geboorte van onze Heer en Redder, Jezus Christus. In de Bijbel staan verschillende verhalen die aan die geboorte in Bethlehem voorafgaan. Bij voorbeeld het geboorteverhaal van Johannes de Doper, de wegbereider van de Messias. Vandaag hebben we daaruit een passage gelezen. Naast de baby als hoofdpersonen zijn ouders, Zacharias en Elisabet.

'De dag van de bevalling breekt aan.' Zo begint Lucas het laatste deel van dit verhaal. Elisabet brengt een zoon ter wereld. De Heer is barmhartig voor haar geweest. Een vreugdevolle geboorte. Goed nieuws, evangelie dus.

De eersten die het te horen krijgen zijn burenen en familieleden. En die zijn geweldig blij voor Elisabet. Over Zacharias wordt hier niet gesproken. En die burenen en familieleden nemen nu blijkbaar meteen het heft in handen. Dat moet ook wel, want Elisabet ligt in het kraambed en Zacharias kan na de ontmoeting met de engel in de tempel in ieder geval geen woord zeggen en hij is daardoor blijkbaar ook handelingsonbekwaam geworden. Voorlopig zien we de moeder van de baby naar de achtergrond verdwijnen en de vader lijkt wel in het niets op te lossen. Burenen en familieleden houden de huishouding draaiende.

En na 8 dagen is het zo ver, dat er besneden moet worden. Ook daar komen Elisabet en Zacharias niet aan te pas. De moheel komt met zijn mes en doet zijn werk. En de buurt en de familie besluiten eendrachtig om het kind maar naar de vader te noemen. Zo heel gebruikelijk was dat niet in Israël. Als ik het goed begrijp, dan denk ik dat ze dat doen, omdat er met Zacharias eigenlijk geen rekening meer kon worden gehouden. Hij kon niet meer praten en dat was een grote handicap. En daardoor kregen de burenen wellicht het gevoel met een levende dode van doen te hebben. Een aardige geste om het kind te noemen naar zijn al bijna overleden vader. In zo'n geval is het toch maar goed dat je burenen hebt, dat er mensen zijn die zich verantwoordelijk voelen.

Tot zo ver lijkt het een aardig, maar niet zo verschrikkelijk belangrijk verhaal. Maar we vergissen ons. Dat komt een beetje door onze nieuwe Bijbelvertaling. In oudere vertalingen staat er voordat de schrijver over de besnijdenis begint te vertellen: 'En het geschiedde' Die woorden zijn een signaal, dat er iets heel belangrijks gaat komen. Met deze woorden wordt aangegeven dat er nu heilsgeschiedenis geschreven gaat worden. Nu komt er een beslissend moment. Hier kun je wel zeggen hét beslissende moment. Nu gaat het gebeuren dat Gods werkelijkheid in de wereld van de

mensen gaat binnendringen. Of het gaat niet gebeuren? En dat betekent dan dat we verder van huis zijn dan ooit. Dit is *a point of no return*.

Naar de vader willen ze het kind noemen: Zacharias. Maar wij weten wat de buren niet weten, tenminste als we wat Bijbelkennis hebben. Dan weten wij wat de engel in de tempel tegen Zacharias gezegd heeft, welke naam het kind zal moeten krijgen en dan weten wij welke opdracht er met die naam verbonden is. Door de dadendrang van de buurt hangt voor een ogenblik de gang van de heilsgeschiedenis aan een zijden draadje. Voor God zijn mensen geen marionetten die niet anders kunnen, dan precies doen wat zijn heilige wil is. Zo is het niet. God heeft mensen de vrijheid gegeven om zelf beslissingen te nemen. Hij heeft zich van mensen afhankelijk gemaakt. Het is aan mensen om te bewijzen dat ze Gods vertrouwen waard zijn. Zijn ze dat?

Zijn Elisabet en Zacharias dat? Laat je de buren hun gang gaan dan krijgt het kind de naam Zacharias. En Zacharias de Doper, dat kan niet. Als dat gebeurt, dan is alles bedorven. Alles hangt nu van Elisabet af. Alleen zij kan ingrijpen. De vader van het kind is stom en in dit verhaal krijg je bovendien de indruk dat hij nog doof is ook.

Wat doet Elisabet? Denkt ze: Och laat maar? Is ze overdonderd door de doortastendheid van de buren? Dat zou heel goed kunnen. En wanneer je zo overdonderd bent geraakt, dan denk je later: 'Ik kon het ook niet helpen. De buren waren zo snel. Het was gebeurd voor ik er erg in had.' Zo loopt het niet.

Heel ad rem zegt Elisabet: 'Nee!' Het lijkt er zo terloops te staan, maar het is van enorm belang. De schrijver geeft dat o.a. aan door het woord 'NEE' midden in dit verhaal te plaatsen. Je zou het bij wijze van spreken met grote letters kunnen schrijven en dan zie je het woord daar precies in het midden staan. Elisabet zegt hier: 'Stop! Dit doen we niet op onze menselijke huis-, tuin- en keukenmanier. Hier laten we God aan het woord. Johannes, De Heer is genadig, zo moet hij heten.' De buren en familieleden zijn klaarblijkelijk van het nee van Elisabet niet zo gecharmeerd. Johannes? Dat is geen naam die in de familie voorkomt. En nu herinnert men zich ineens dat het kind ook een vader heeft. Men kijkt waar de heer des huizes is. En als ze hem ontdekt hebben dan wenken ze hem om naderbij te komen. N.B., ze hadden hem er blijkbaar helemaal buiten gehouden. Het moet met hem toch wel erg gesteld zijn geweest dat hij zich zo buitenspel liet zetten bij de naamgeving van zijn zoon. Ze wenken hem. Was hij doof of dachten ze dat hij doof was? We weten het niet. Eén keer 'nee' is voor de buren niet genoeg.

Zacharias moet de tegenwerping van zijn vrouw rechtzetten. Zou een vrouw het goede kunnen zeggen? Ja, het is hier opnieuw ook in dit verhaal een vrouw die zegt wat Gods wil is, die onder woorden brengt hoe Gods Rijk gestalte zal gaan krijgen. Maar meer nog heeft zij daaraan uitdrukking gegeven door haar kind te baren en zo stelt zij zich in de lijn van de aartsmoeders Sara, Rebekka en Lea en Rachel. En in de lijn van Rachab, Ruth en Hanna. En in het volgende hoofdstuk plaatst Maria zich naast haar als de laatste en de belangrijkste in deze lijn. Elisabet is hier Gods dienaar, Gods evangelist.

Voor Zacharias is het nu niet moeilijk meer. Wat hij gedacht heeft, weten we niet. Zou zijn eigen ego zich gestreeld hebben gevoeld, dat ze zijn zoon naar hem wilden noemen? Of heeft hij zich door deze naamgeving definitief afgeschreven gevoeld? Als hij zich afgeschreven voelde is het hem waarschijnlijk heel gemakkelijk gevallen. Zacharias is solidair met zijn vrouw en is gehoorzaam aan het gebod van de engel. Hij krast op zijn wastafeltje: 'Johannes is zijn naam.' Zo.

En dan komt alles in een enorme stroomversnelling. Op hetzelfde moment kan hij zijn mond opendoen en doet zijn tong weer dienst. Je zou bijna verwachten dat hij nu een mondelinge verklaring gaat geven voor de keuze van de naam Johannes. Maar zo is het niet. Hij gaat iets heel fundamenteels zeggen. Het is alsof hij bang is dat hij na een paar woorden weer zal moeten zwijgen en daarom wil hij dat zeggen wat hem het meest bezighoudt. En dat is de lof van God.

De omstanders schrikken ervan en ze worden met eerbied vervuld. Letterlijk staat er: 'En er geschiedde vrees.' Dus er staat alweer: 'En het geschiedde..' En nu zijn deze woorden de inleiding voor een lofzang, het 'Geprezen zij de Heer, de God van Israël', wat Zacharias nu laat horen.

We hebben het net niet gelezen. Dat zou u thuis kunnen doen. Het is een gedicht met een bijna volmaakte vorm. De belangrijke woorden komen er allemaal twee keer in voor, één keer in de eerste

helpt en daarna nog een keer in de tweede helft. En hoe eerder het woord in de eerste helft gebruikt wordt des te verder staat het weg in de tweede helft. Tot we uiteindelijk één sleutelwoord krijgen dat precies in het midden staat. Het is het woord 'heilig verbond'. Daar laat ik het bij. Ik moet namelijk nog iets anders zeggen.

God vervult het leven van Elisabet en Zacharias met diepe zin. Door hen krijgt Gods verbond met de mensen gestalte. God gebruikt hier gewone mensen. Doodgewone mensen worden schakels in de ketting van Gods geschiedenis met de mensen. En die geschiedenis gaat door. Ook wij zijn in dat gebeuren opgenomen. Ook ons leven wil God met diepe zin vervullen. Figuurlijk gesproken zijn ook wij allemaal zwanger. Maar wat doen we als Gods geschenk aan het licht komt? En hebben we wel in de gaten dat er een geschenk van God naar ons toekomt.

En natuurlijk zijn er bij ons ook burens die het heft in handen nemen. Ja, en dan moeten wij ook 'nee' kunnen zeggen. En dat moet je maar durven. De kans bestaat dat we die anderen maar laten begaan. En zo missen we de kans om in Gods handelen met de mensen opgenomen te worden. Dan hebben we geen deel aan de echte vreugde en de ware vrede.

Soms merk ik bij mensen dat ze de boot in hun leven gemist hebben. Daar is teleurstelling, verdriet, hulpeloosheid enz. Op de beslissende momenten in hun leven misten ze de moed om de goede keuze te maken, durfden ze niet te zeggen: NEE! Nee, ik laat me niet willoos meedrijven met de stroom van wat men zo in het algemeen wel goed vindt. Die mensen zijn daardoor vaak ook stom geworden. Ja, ze praten wel, maar ze hebben eigenlijk niets meer te zeggen. In hun leven ontbreekt het licht en de kleur.

Maar er zijn ook anderen. Gelukkig! Die hebben de goede keuze wel aangedurfd. Ze hebben 'nee' gezegd tegen vreemde stemmen en ze hebben geluisterd naar Gods stem. Tegen Gods stem hebben ze 'ja' gezegd. Die stem die in de Schrift klinkt en ook diep in hun eigen hart. En wie het aandurft om het met God te wagen en in te gaan tegen de stroom van alledaagsheid en schone schijn, die vindt de vreugde en de vrede. Als je dat ervaart dan wil je niet anders meer.

Nou vermoed ik dat u niet echt bang bent, dat u de boot gemist hebt. Dat is ook niet nodig. De lofzang die Zacharias zingt heeft het over vrees, de vrees dat God niet naar ons zal omzien, dat God ons zal overlaten aan allerlei kwade machten die ons te gronde zullen richten. Voor die vrees volgens deze lofzang is geen reden. Het lied zegt dat God ons moed geeft en zo worden wij uit de hand van onze vijanden verlost.

Onze vijanden. Soms zijn wij wel zelf onze grootste vijand. Soms laten wij in onze besluiteloosheid het kwaad zijn gang gaan. Er is een beslissing nodig, steeds opnieuw: een nee, dat tegelijk ook een ja inhoudt. Als we die beslissing nemen, dan kiezen we voor Gods belofte. En met die keuze ligt de weg naar het geluk open, voor ieder van ons. Hoe zegt de lofzang van Zacharias het? 'Het stralende licht uit de hemel zal over ons opgaan en verschijnen aan allen die leven in duisternis en verkeren in de schaduw van de dood zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede.'

Dat is goed nieuws, Evangelie. Amen.